

Gårdsnytt

Enebybergs Gårds Förening 3/2018

Bodarna kommer

Ett trädgårdsparadis

Ordföranden har ordet

I förra numret av Gårdsnytt skrev jag att jag under en helg hade fått uppleva en underbar sommarvärme. Inte kunde jag ana vad som skulle komma. En fantastisk sommar med sol, bad och ... nästan inga myggor. Den var så annorlunda bra, att många liksom jag undrar om det verkligen var så bra eller kanske rent av ett klimathot. Efter en omfattande spurt på vårterminen med många aktiviteter, var det ändå skönt med sommarlov.

Nu startar en ny verklighet för oss. Byggbodarna, som vi ska flytta vår verksamhet till, finns på plats och grävarbetena på gården börjar vilken dag som helst. Rivningarna också.

För oss innebär flytten från vindskontoret inte bara merarbete utan också en chans till att inventera och reorganisera vårt material. Det är också en chans för oss att digitalisera och göra materialet tillgängligt på ett modernt sätt. Vi koncentrerar oss på det.

Det innebär också att höstprogrammet inte ser så fylligt ut i vårt Kalendarium. Misströsta inte, vi kommer att fylla på med aktiviteter efter hand. Om det kommer vi att informera dig på nätet och på annonstavlor. Så håll ögonen öppna!

I det här numret kan du läsa historien om ett hus och naturligtvis om våra aktiviteter.

Önskar dig en god lästund!

Carl Johan Gezelius

En väg och en skal- bagge till minne av kända eneby- bergare

Enebyberg har genom åren varit hembygd för många personer som på olika sätt har utmärkt sig i svenskt samhälls- och kulturliv. Under försommaren uppmärksammades ett par av dem – konstnären Karl Axel Pehrson och författaren Stig Dagerman – vid två olika ceremonier.

Enebybergs Gårds Förening och Gårdsnytt

Enebybergs Gårds Förening
c/o Carl Johan Gezelius
Blockstigen 4
182 46 Enebyberg
www.enebyberg.com
info@enebyberg.com | 073-4406093

Bankgiro 529-2792
Ansvarig utgivare: Carl Johan Gezelius
Redaktör: Ingrid Haugen
Grafisk form: Oscar Gezelius
Omslagsfoto: Carl Johan Gezelius
Tryck: Stockholms Lito Grafiska, Danderyd

En guldbagge på kyrkväggen

Eneby torg är en ny hemvist för en mycket ovanlig och speciell insekt – Karl Axel Pehrsons Guldbagge. I slutet av maj invigdes ett minnesmärke över konstnären, som under många år bodde och verkade i Enebyberg. Han var också aktiv i Enebybergs Gårds Förening och har skänkt flera verk till föreningen.

Minnesmärket har tillkommit på initiativ av föreningen, med stöd från kommunen och Filminstitutet.

Karl Axel Pehrson, som avled 2005, var en mångsidig

konstnär samt framstående insektskännare och insekts-samlare. Guldbaggen, som årligen delas ut som belön- ing av Svenska Filminstitutet sedan mer än 50 år, är på många sätt kännetecknande för hans konstnärskap, som ofta föreställde just skalbaggar.

Invigningen, där Enebyberg begåvades med ett unikt men ändå välkänt konstverk, lockade många intresserade som ville se den vackra och skimrande baggen i sin nya miljö bakom glas på väggen till Enebykyrkan. Filmin- stitutets presschef Jan Göransson medverkade, liksom

kommunalrådet Olle Reichenberg och föreningens mångårige tidigare ordförande Jan Olof Carlson. Den unge pianisten Herman Pellbäck bidrog med ett stycke av Bach.

Bäverstigen blev Dagermans stig

Det hör inte till vanligheterna att vägar i Enebyberg byter namn. Men i början av juni skedde det när den nya namnskylden avtäcktes och Bäverstigen blev Dagermans stig. Enebybergs Gårds Förening har länge arbetat för namnbytet, som är en hyllning till författaren Stig Dagerman som bodde där under de sista åren av sitt liv.

Flera personer som varit drivande bakom namnbytet, bland dem Gösta Malmengård som i dag bor i Stig Dagermans hus, var på plats vid namnbytet den vackra försommardagen. De hade sällskap av några av Stig Dagermans släktingar, kommunalrådet Olle Reichenberg, skådespelerskan Margareta Bystedt, som läste en Dagermandikt, och en stor skara enebybergare.

Namnbytet representerar mycket mer än att en kort gat- stump vid Fenixvägen får ett nytt namn. Det bekräftar också den tydliga kopplingen mellan Dagerman, som var en av det svenska 1900-talets mest framträdande författare och journalister, och Enebyberg – den plats där han verkade i början av 1950-talet och där han valde att själv avsluta sitt liv i november 1954.

Anders Fridell.

Foto: Carl Johan Gezelius

Flytten till Enebybergsvägen 41

Långa arbetsresor från bostaden i Bollmora (numera Tyresö) innebar att min man och jag år 1974 började gå på husvisningar norr om Stockholm, vilket fick till följd att vi flyttade till Gamla Norrtäljevägen 29, numera Enebybergsvägen 41. Vi blev glada i huset och redan på hemvägen ringde vi från en telefonautomat och meddelade ägarna att vi hade bestämt oss. Sedan gick allt fort och den 15 oktober flyttade vi in. Förberedelserna för att köpa ett hus var annorlunda då. Att huset skulle besiktigas och undersökas var inte något som vi funderade över. Vi hade tur för huset var väl underhållet och vi råkade inte ut för några obehagliga överraskningar eller dolda fel.

Köpet inbegrep en mapp med handlingar om husets förändringar och dess ägare. 1923 avstyckades tomten från Enebybergs villastad. Den bebyggdes några år senare av Grundberg/Olsson. Den första ägaren var son till byggaren Grundberg. Adressen var då Stockholmsvägen 29 och tvärgatan som idag heter Singövägen hette då Lokevägen.

Huset var byggt med liggande träpanel i två plan och hade både källare och vind. På gården fanns en pump och ett torrdass. Vid något tillfälle reveterades huset och fick en grå färg. Under 1930-talet när municipalsamhället drog kommunala ledningar installerades både vatten och avlopp.

1944 blev det nya ägare och omfattande ombyggnader. På bottenvåningen togs en vägg bort mellan herrum och sällskapsrum och ersattes av ett stort vardagsrum. Köket moderniserades. Åt söder fanns på övervåningen ett stort sovrum, som blev två genom att en vägg byggdes upp. Samtidigt behövde de nya rummen fönster, vilket

förändrade fasaden. Ett badrum byggdes och i sovrummet mot norr installerades ett tvättställ. Efter många juridiska turer godkände Kungl. Majt att ett sovrum fick byggas på vinden.

Under de 44 år som jag har bott i huset har vissa förbättringar skett. Den största var fasaden som 1988 lagades och målades om i en gul nyans. Hängerännor och stuprännor förnyades samtidigt som taket lades om, något som tyvärr fick åtgärdas genomgripande 2013 på grund av att takläkten då delvis var helt upprutten. Köket har moderniserats vid två tillfällen, 1975 och 2011. Infrastrukturen har också förbättrats. Bland annat har uppvärmningen i huset gått från ved- till kokseldning, som senare ersattes av oljeeldning för att slutligen bytas ut mot bergvärme. Även de gamla avloppsledningarna är utbytta.

Gunilla Peterson

Foto: Torsten Grundberg år 2011.

Fotot är taget år 1940 och donerat av Torsten Grundberg.

Carl Johan Gezelius välkomnar. Foto: I. Haugen

Mörby Mässing musicerar. Foto: I. Haugen

Foto: Carl Johan Gezelius

Lyckad funktionärskväll

Den 21 maj var det stort kalas på Enebybergs gård, nämligen årets funktionärskväll som är föreningens tack till alla våra duktiga funktionärer – föredragshållare, tidningsutdelare, affischörer och många andra som är så värdefulla för vår verksamhet.

Festen började med välkomstbubbel och glatt mingel ute i kvällssolen. Mörby Mässing stod för svängiga toner, ett stående och mycket uppskattat inslag under funktionärskvällarna. Lika populär är dragspelaren Per-Eric Eriksson, som sedan underhöll med musik och anekdoter under middagen i övre salen, där vita linnedukar och doftande syrener bidrog till feststämningen. Restauratör Paul Degen levererade som vanligt mat och dryck, läcker västkustsallad med tillbehör. Carl Johan Gezelius tackade varmt för alla frivilliga

insatser och Gunilla Peterson avtackades för sitt fina arbete i styrelsen. Gästerna fick även en kort redogörelse för gårdens förestående renovering och information om kommande programpunkter.

Anita Andersson sammanfattade det gångna årets aktiviteter, som bland annat innefattade midsommarfirande, Fröken Elvis-konsert (ett av föreningens bidrag till kulturbienalen), julgransplundring och en lång rad intressanta föredrag.

Nästa års funktionärsfest äger förhoppningsvis rum i samma lokaler, som då ska ha fått en välbehövlig och efterlängtat uppfräschning. Vi ser redan fram emot den!

Ingrid Haugen

Vi sökte en trädgård och fann ett paradiset!

Foto: Carl Johan Gezelius

I förra numret av Gårdsnytt efterlyste vi en trädgård att besöka. Det dröjde inte länge förrän Regina Ponsell på Fenixvägen hörde av sig. En varm försommarkväll välkomnade hon några lyckligt lottade medlemmar som fick njuta av planteringar som verkligen imponerade. På en normalstor villatomt har hon skapat väl tilltagna rabatter med rododendron och azaleor som stod i fullt flor, en äng och en woodlandavdelning med exotiska barrträd. Här fanns ett växthus med olika frösådder, en innehållsrik köksträdgård, kryddodling, en Medelhavsinspirerad uteplats omgärdad av vinrankor, citron-

och fikonsträd. En mängd rosor och sommarblommor stod i knopp. Detta och mycket, mycket annat vittnade om Reginas stora passion för växter och vilket enormt arbete hon lagt ner.

Med tanke på hur utsökt komponerat allt var överraskade det inte att Regina är konstnärligt begåvad – hon målar själv i olika tekniker och har dessutom kurser i teckning och målning. En tusenkonstnär som vi hoppas få komma tillbaka till!

Ingrid Haugen

Cykelsöndag

Söndag före midsommar cyklade sexton personer runt i Enebyberg samt en två-åring som satt i barnsits. Två personer hade eleykel men då kom de å andra sidan längre bort ifrån, så det var en hel del kilometer att lägga till cykelrundans 7 km.

Deltagarna fick på olika stopp-platser höra om Enebyberg förr och nu av lokala guider. De var längst norrut och hörde om Almgrens trädgårdar. Längst söderut passerade de båtsmanstorpet och kom till Anneberg där de fick höra om ett modernt miljöexperiment, om Djurholms nu sanerade sopstation och om HSB-husen. I väster finns den moderna och av liv sjudande idrottsplatsen. När de var vid bion (1916-1967 fanns den) fick de höra om den första idrottsplatsen vid nuvarande Gethagsvägen. Att den vägen en gång hetat Bragevägen gav förståelse för varför skolan heter Brageskolan.

I berättelsen om det nöjescentrum som fanns i Enebyberg en gång ingick inte bara bion utan även Folkets Hus, fiket, idrottsplan, spark- och källkåkning, fyllegubbar, moppekillar och missionshus. Missionshuset fick en fortsättning vid Eneby torg, där deltagarna kunde se de tre flaggorna vid kyrkan. Flaggorna är en god påminnelse om det framgångsrika och ganska unika samarbetet mellan Danderyds kommun, Equmeniakyrkan och Svenska kyrkan.

Källkåningen på "tiometersvägen"/Sturevägen/Österängsvägen startade vid brandstationen. Naturligtvis ingick även besök i området där spruthuset en gång låg och därmed kom vägen med det nyaste namnet i Eneby-

Anhalten Enebyberg var en av informationsplatserna. Foto: Carl Johan Gezelius
berg med på rundan – Dagermans stig. Längst österut besöktes Enebybergs anhalt och Roslagsbanan, aktuell för ombyggnad till planskild korsning för 140 miljoner kronor, klart 2021. De nya tågen kommer 2022.

Efter sista stoppet, som var som var på Eneby torg framför minnesmärket för Enebybergskonstnären Karl Axel Pehrson, cyklade man till Enebybergs gård där ett fikabord stod dukat ut mot trädgården. Vid kaffet tackade Stefan Wängstedt Enebybergs Gårds Förening för ett väl genomfört arrangemang och vi var överens om att det var roligt att göra ett samarbete mellan hembygdsförening och turistförening. Stefan är styrelsemedlem i STF Stockholm Nordost och var ledare för dem som valde att cykla i den större gruppen.

Fint cykelväder hela tiden fram till att nog alla hunnit hem. Då kom regn och åska. Tack till alla lokala guider som gav både kunskap och personlig färg till cykelrundan.

Anita Andersson

Start vid Enebybergs gård. Foto: Carl Johan Gezelius

Midsoммarfirande

Morgonen inleddes med småregn och kraftig bläst. Emellertid ordnade det upp sig och trots få deltagare kunde stängen resas på utsatt tid. Vår mångåriga hjälpredda Sören, tidigare vaktmästare på EIP, ledde arbetet med att resa stängen. Som tur var gjorde blåsten ett uppehåll lagom till resningen. Trots det oberäknliga vädret var besöksantalet gott. När vi öppnade serveringen och folkdanslaget från Danderyd började dansa anlände allt fler besökare. Därefter vidtog ringlekar

för alla och till slut smätävlingar för barnen. Ett stort tack till ICA Nära och Café Kardemumma på Eneby torg för bidrag och tack Staffan som skötte korv- och kaffekokning. Tack även alla ungdomar som skötte serveringen. Likt tidigare år började det småregna när alla nöjda och glada hade gått hem.

Text och foto: Jan Löfgren

Foto: Carl Johan Gezelius

Helikopterflygning

Det blev ett stort antal starter när vår förening med HeliAir ordnade rundflyg över Enebyberg. Trots den undanskymda startplatsen hittade många dit ”tack vare” bullret från maskinen.

Det var roligt att se hur mycket både stora och små ville flyga och då speciellt helikopter. Mobilkamerorna användes flitigt. Själv försökte jag fotografera så mycket jag kunde över vår hembygd för att få ett tidsdokument

för jämförelse förr och nu och kanske framöver.

Alla hann tyvärr inte flyga innan ett hotande åskväder drog in och helikoptern fick flyga vidare. Några fick då tyvärr vända hem utan resa, men finns intresse ska vi vid tillfälle försöka göra om arrangemanget.

Carl Johan Gezelius

Trädgårdsfest

på sommarlovets sista dag

En ny tradition skapades söndagen innan skolornas hösttermin började. Då ställde vi till med en riktig trädgårdsfest vid Enebybergs gård med spelmän, gratis servering, tipsrunda, lekar och tävlingar med fina priser. Vädret var på vår sida och publiken droppade in. Extra roligt var det att så många barnfamiljer kom.

Nästa år hoppas vi att ännu fler hittar till gården! Vi enebybergare har nu tre återkommande evenemang att glädjas åt: julgransplundring, midsommarfirande och från och med i år också sensommarfest i trädgården!

Ingrid Haugen

Spelmännen Janne Lundberg och Ann von Essen sprider glad stämning.
Foto: Carl Johan Gezelius

Säckhoppning var en av tävlingsgrenarna.
Foto: Anita Andersson

För 60 år sedan

Sommaren 1958 var året då fotbolls-VM spelades i Sverige och Sverige var i final. I Enebyberg köpte många TV och i augusti togs Brageskolan i bruk. Att skolan fick heta Brageskolan berodde på att den låg vid Bragevägen, den som i dag heter Gethagsvägen.

På Enebybergs bio visas Jail House Rock med Elvis Presley två kvällar i mitten av augusti. Matinéerna

ligger nere under sommaren men startar igen lördag – söndag 30-31 augusti med Lassie på äventyr. Kvällsföreställningarna den veckan är de barnförbudna filmerna Rättens desperados, som ingen verkar komma ihåg, och Bock i örtagård med Edvin Adolphson och Irma Christenson.

Anita Andersson

Klarar du tipsfrågorna som var en del av trädgårdsfestens "femkamp"?

På trädgårdsfesten fanns en "femkamp" bestående av fyra aktivitetsmoment – kasta nalle – hoppa säck – kasta boll – sjömansspel (dvs. kasta ring) plus tio tipsfrågor. Man kunde tävla ensam eller i grupp. Högsta möjliga poäng var 22 (4x3 för aktiviteterna + 1 p för varje rätt svar).

Vinnare med 17 poäng var Ida Fröjd. På delad andra plats kom Linnea Wallén och familjen Strandberg.

Tredje pris gick till Gustav Giertz, Maria Fröjd och Håkan Westrin.

Rätt svar på nästa sida.

- Enebybergs gård är centrum för Enebybergs Gårds Förening. Vad av följande ligger närmast gården?
 - Spindelparken
 - Dagermans park
 - Enebyängen
- För 60 år sedan stod Brageskolan färdig. På gamla kartor står det Stadshusparken där Brageskolan och Hagaskolan ligger. Vad fanns på området där Brageskolan nu ligger åren innan man började bygga?
 - Folkets Hus
 - Getbete
 - Skridskobana
- Varifrån kommer namnet Brage i skolans namn?
 - Brage Wahlgren hette den lärare som tjänstgjort längst i Enebyberg
 - Den byggdes vid Bragevägen
 - Den invigdes på Brage-dagen
- En av Danderyds största föreningar är EIF. 2014 firade man jubileum. Hur många år fyllde man då?
 - 75
 - 50
 - 100
- Enebybergs Gårds Förening kan fira jubileum nästa år, 2019. Hur många år blir föreningen då?
 - 110
 - 40
 - 50
- Jonas Gardell är en folkkär komiker och författare som växte upp i Enebyberg. Vad heter den bok som han skrev om sin barndom.
 - En glad kille växer upp
 - Min barndom
 - En komikers uppväxt
- På Bryggare Bergs väg finns nu Bygghemma/ Trädgårdsmaskiner. Huset byggdes ursprungligen som
 - Metro-butik
 - Konsum-butik
 - Kontor och biljettexpedition för bussbolaget SLO
- Karl Axel Pehrson (1921 – 2005) var en berömd konstnär som bodde i Enebyberg. Ett minnesmärke i form av en guldbagge finns uppsatt vid Eneby torg. Vilken av följande enebybergsbor har fått guldbaggepriset?
 - Anita Björk
 - Helge Skoog
 - Karl Axel Pehrson
- I juni i år fick vi ett nytt vägnamn i Enebyberg, Dagermans stig. Vilket vägnamn var det då som försvann?
 - Santararavägen
 - Rosenvägen
 - Bäverstigen
- Enebyberg var municipalsamhälle 1914 – 1945. Vad blev det i januari 1946?
 - Köping ihop med (syd)västra Danderyd
 - Köping ihop med Skarpäng
 - Kommun ihop med Djursholm, Stocksund och Danderyd.

Kalendarium

Eftersom Enebybergs gård skall renoveras kommer vi inte att ha några aktiviteter där. Vi planerar givetvis ändå att genomföra flera programpunkter, så följ med på vår hemsida www.enebyberg.com och håll utkik på kommunens anslagstavlor!

Lördagen den 8 september genomförs kulturarvsdagen gemensamt av Danderyds fyra hembygdsföreningar med en guidad bussrundtur genom Danderyds fyra kommundelar. Årets tema är Dela kulturarvet. Rundturen arrangeras av vår förening. Mer information på vår hemsida.

Söndagen den 21 oktober kl. 14.00 - 16.30, Björkvägen 3. Öppet hus hos Enebybergskonstnären Lotta Landegren - akvarell och blandteknik. Se bild!

Har du bytt adress? Sänd din nya adress till:

Jan Löfgren
Slångränd 13
182 45 ENEBYBERG
info@enebyberg.com
073 - 440 60 93

Om du inte gjort det förut, ber vi dig sända din e-postadress till info@enebyberg.com
Prata gärna med din granne också om att bli medlem!

ENEBYBERGS GÅRDS FÖRENING

www.enebyberg.com